

Bölüm 2

DİYARBAKIR'IN SU KAYNAKLARI, TARIMSAL SULAMANIN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE GELECEK PROJEKSİYONLARI

Neşe YAMAN¹

GİRİŞ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin stratejik öneme sahip kentlerinden olan Diyarbakır; mimarisi, tarihi, toprak ve su kaynakları varlığı, tarımsal üretim ve verim potansiyeli ile kültürel mirası sayesinde geçmişten günümüze birçok bakımdan Türkiye'nin en önemli kentleri arasında yer almıştır. Eski çağlardan beri ticaret yolları üzerinde bulunması nedeni ile yaşamın hep var olduğu, dinamik, heterojen ve gelişmeye açık kentlerden biri olmuştur. Ayrıca bu özellikleri nedeni ile hem göç vermiş hem de göç almıştır.

Dünyada bilinen ve Yunancadan gelen ismi ile “Tigris” ve Farsçadan gelip modern Türkçede kullanılan ismi ile Dicle nehrinin varlığı ile de hem Diyarbakır hem de Güneydoğu Anadolu Bölgesi tarım, yerleşim ve üretim açısından tercih edilen cazip bir kent ve bölge olarak yıllardan beri önemini korumuştur. Ayrıca Diyarbakır; Sümer, Babil, Asur, Akad ve Elam gibi medeniyetlere de ev sahipliği yapmış ve küresel uygarlığın başlangıcında olan Mezopotamya, Fırat ile Dicle nehirleri arasındaki araziler üzerinde bulunmaktadır. Dünya’da Nil nehrinden sonra M.Ö. 3000’li yıllarda sulamanın Dicle ve Fırat nehirlerinden yapıldığı ve medeniyetlerin de yerleşmek ve yaşamak için suya yakın yerleri tercih ettiği bilinmektedir. Ayrıca her iki nehir de sınır aşan su olması sebebiyle sadece Türkiye için değil Dünya için de stratejik önem sahip iki nehirdir. Amerikalı bir arkeolog olan James Henry Breasted tarafından günümüzde Mezopotamya olarak adlandırılan ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesi ilk kez 1900’lü yılların başlarında *Bereketli Hilal* olarak tanımlanmıştır.

¹ Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Ziraat Fak. Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, nuzen@dicle.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9796-329X

4. SONUÇ

Diyarbakır kent merkezi ve ilçeleri, Türkiye'deki 81 il içerisinde Dicle nehri, kentleşme, din zenginliği, genç nüfus varlığı, turizm potansiyeli, tarihi, tarımsal üretim potansiyeli, su kaynakları, ticaret yollarına yakınlığı, topografyası, tarıma uyumlu arazileri ve tarıma dayalı endüstri gelişimi ile en ön sıralarda yerini almıştır. Mevcut doğal kaynakların zenginliği yanında otuz yılı aşkın bir süredir toprak-su yatırımlarının yapıldığı başta Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ile beraber, mevcut üretim miktarları ve üretime bağlı katma değerli ürünlerin üretiminde de artış olmuştur. GAP'ın Atatürk Barajı sonrasındaki en büyük yatırımı olan Silvan Projesi ile ekonomik olarak sulanabilir alanların artacağı, buna bağlı üretim çeşitliliği, sayısı ve verim miktarlarının artacağı ve bu durumda sadece Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin değil Ülkemizin de milli gelirine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Ayrıca Diyarbakır ili özellikle Ortadoğu ülkelerine olan yakınlığı nedeni ile hâlihazırda da önemli bir ihracatçı şehir konumundadır. Sulama altyapısının teknik ve ekonomik olarak tamamlanarak üretime kazandırılması ihracat miktarlarını da arttıracaktır. Şehrin maden ve petrol rezervleri ve güneşlenme süresi gibi yeraltı ve doğal kaynakları da gün geçtikçe yatırımcıların ilgisini çekmekte ve üretime kazandırılmaktadır.

Sonuç olarak Diyarbakır, Dicle nehrinin varlığı ve dolayısıyla ilk tarım yapılan yerlerden olması nedeni ile çok eski çağlardan günümüze kadar cazibesini korumaktadır. Yapılan ve yapılmakta olan toprak-su yatırımları ile şehrin gelişimine katkı sağlamaya devam edeceği öngörülmektedir. Ancak iklimine bakıldığında özellikle yarı kurak geçen yaz aylarında sulamaya bağımlı üretim yapıldığı için geliştirilen toprak – su yatırımlarını akılcı ve modern teknolojiler eşliğinde kullanmak sürdürülebilirlik ve çevre koruma adına önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2022a. Diyarbakır İli 2021 Yılı Çevre Durum Raporu. Diyarbakır Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2022.chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/diyarbakir-ilcdr-2021-20221019160029.pdf erişim tarihi: 28.11.2023
- Anonim, 2022b. DİSKİ 2022 Faaliyet Raporu, 2022. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://diski.gov.tr/wp-content/uploads/2023/06/2022-YILI-FAALİYET-RAPORU-.pdf erişim tarihi: 28.11.2023
- Anonim, 2023a. İşgücü Piyasası Araştırması Diyarbakır İli 2022 Yılı Sonuç Raporu, 2022.chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://media.iskur.gov.tr/66662/diyarbakir.pdf erişim tarihi: 19.11.2023.
- Anonim, 2023b. Dicle. <https://tr.wikipedia.org/wiki?curid=45970>. Eerişim tarihi: 10.11.2023.
- Anonim, 2023c. Güneydoğu Anadolu Projesi, 2023. <https://docplayer.biz.tr/4068895-Guneydogu-anadolu-projesi.html> erişim tarihi: 11.11.2023
- Anonim, 2023d. <https://www.diyarbakirtb.org.tr/borsa/> erişim tarihi:29.10.2323
- DSİ, 2022. DSİ 2022 Faaliyet Raporu, 2022. Chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://cdniys.tarimorman.gov.tr/api/File/GetFile/425/Sayfa/759/1107/DosyaGaleri/dsi2022faaliyetraporu.pdf erişim tarihi: 17.11.2023